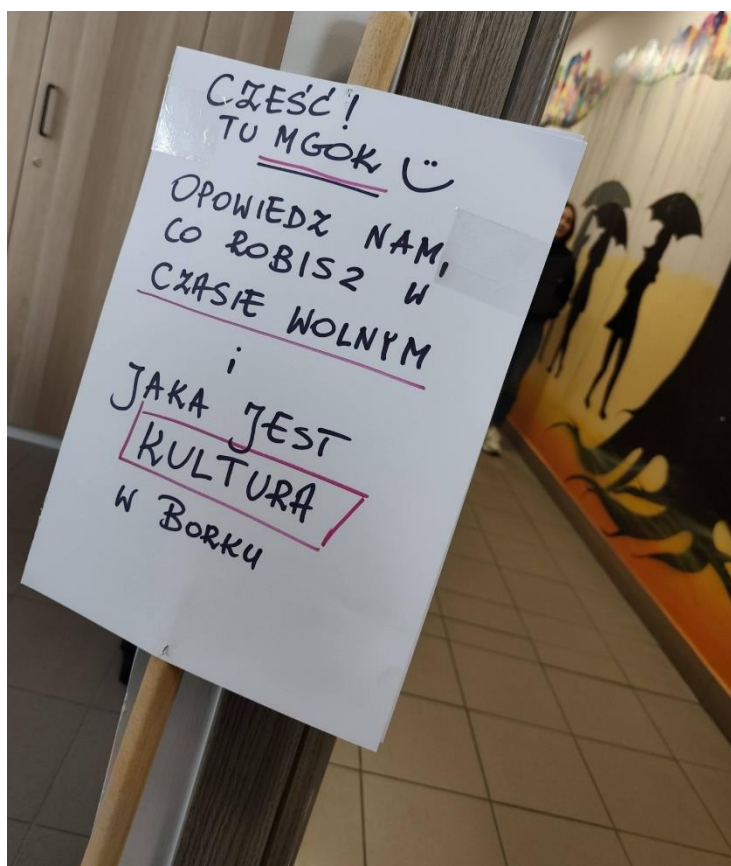

LOKALNE POTENCJAŁY GMINY BOREK WIELKOPOLSKI

RAPORT Z DIAGNOZY DLA MIEJSKO-GMINNEGO OŚRODKA KULTURY W BORKU
WIELKOPOLSKIM W RAMACH PROJEKTU KULTURA START SPOŁECZNOŚĆ TWORZY
AKTYWNOŚĆ, RELACJE, TOŻSAMOŚĆ

PROGRAM DOM KULTURY + INICJATYWY LOKALNE – EDYCJA 2026

SPIS TREŚCI

W jakim celu i jak przeprowadziliśmy diagnozę	3
Lokalna kultura z perspektywy dorosłych mieszkańców i mieszkank	5
Potencjał miejsc.....	5
Historie, opowieści i lokalna pamięć.....	7
Potencjał ludzi	8
Potencjał codziennych pasji mieszkańców	10
Praktyki czasu wolnego i potrzeby uczestnictwa w kulturze dorosłych mieszkańców	13
Lokalna kultura z perspektywy młodych mieszkańców i mieszkank	17
Potencjał miejsc.....	17
Miejsca spędzania czasu przez młodzież.....	18
Historie, opowieści i lokalna pamięć.....	19
Potencjał ludzi	19
Potencjał codziennych pasji młodzieży	20
Praktyki czasu wolnego i potrzeby uczestnictwa w kulturze młodzieży	24
Co oznacza miejsce dla młodzieży z perspektywy młodych?.....	31
Najważniejsze wnioski z diagnozy lokalnej kultury w gminie Borek Wielkopolski	34
Rekomendacje: jak projektować działania kulturalne w Borku Wielkopolskim w oparciu o wyniki diagnozy	36

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

75

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026

KULTURY+

pracownia
zrównoważonego
rozwoju
pracownia
zrównoważonego
rozwoju

W JAKIM CELU I JAK PRZEPROWADZILIŚMY DIAGNOZĘ

W tym roku Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Borku Wielkopolskim (M-GOK) został beneficjentem programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne Edycja 2026. Udział w tym programie to szansa i wyróżnienie dla każdego domu kultury w Polsce. Jego celem jest nawiązywanie przez domy kultury stałych relacji z mieszkańcami i mieszkankami gminy, poprzez odkrywanie lokalnych potencjałów i talentów.

To zaangażowanie lokalnych zasobów: ludzi, miejsc, historii, opowieści o gminie, pozwala na budowanie zaangażowania społeczności w oparciu o lokalną tożsamość. Praca z lokalnym potencjałem daje też możliwość współtworzenia kultury razem ze społecznością, oddania im inicjatywy. W rozpoznaniu lokalnych potencjałów gminy Borek Wielkopolski pomogła nam diagnoza, której wyniki opisujemy w raporcie. To co udało nam się odkryć i czego dowiedzieć dzięki zaangażowaniu mieszkańców i mieszanek to wskazówka jak prowadzić działania w obszarze kultury, aby były one zakorzenione w tym, co lokalne i bliskie.

Celem diagnozy było przede wszystkim rozpoznanie lokalnych potencjałów miejsc, ludzi, historii i opowieści o gminie. Sprawdzaliśmy też jak mieszkańcy spędzają czas wolny, jakie mają zainteresowania i pasje, co jest dla nich w czasie wolnym i w kulturze ważnego. Rozpoznaliśmy pole lokalnych zasobów i potrzeb na bazie których możemy budować lokalną kulturę i zapraszać mieszkańców do jej współtworzenia.

Przeprowadziliśmy badanie wśród dwóch głównych grup mieszkańców i mieszanek gminy: młodzieży szkolnej oraz osób dorosłych, ze szczególnym uwzględnieniem dorosłych kobiet. Są to grupy, które chcemy poznać bliżej i nawiązać z nimi trwałe relacje budując działania wokół M-GOKu.

Materiał badawczy został zebrany z wykorzystaniem zróżnicowanych technik badawczych.

OSOBY DOROSŁE

- Kwestionariusz ankiety (dostępny online oraz w wersji papierowej), za pomocą którego zebraliśmy odpowiedzi od 36 mieszkańców i mieszanek:
 - 31 kobiet i 4 mężczyzn (1 osoba nie podała odpowiedzi),
 - 24 osoby biorące udział w badaniu ankietowym zamieszkiwały miasto Borek Wielkopolski, 9 osób sołectwa w gminie, 3 osoby wskazały inną miejscowość zamieszkania,
 - najwięcej osób badanych było w przedziale wiekowym 36-45 lat (17 osób), następnie 25-36 lat (6 osób) oraz 56-65 lat i powyżej 65 lat (po 3 osoby).
- Rozpytki, czyli krótkie rozmowy przeprowadzane na ulicy ze spotkanymi mieszkańcami, chodząc po Borku Wielkopolskim zebraliśmy 32 odpowiedzi od dorosłych mieszkańców.
- Warsztaty z dorosłymi kobietami, w których wzięło udział 18 osób.

MŁODZIEŻ

- Kwestionariusz ankiety online, za pomocą którego zebraliśmy odpowiedzi od 114 młodych mieszkańców i mieszanek:
 - 51 kobiet i 57 mężczyzn (7 osób nie podało odpowiedzi),

- 48 osób biorące udział w badaniu ankietowym zamieszkiwały miasto Borek Wielkopolski, 42 osoby sołectwa w gminie, 24 osoby wskazały inną miejscowość zamieszkania,
- najwięcej osób badanych było w przedziale wiekowym 13-15 lat (74 osoby), następnie 16-18 lat (34 osoby) oraz 19-21 lat i powyżej 22 lat (po 3 osoby).
- Narzędzie animacyjno-diagnostyczne w postaci tablicy z pytaniami zawieszanej na szkolnym korytarzu.
- Warsztaty z młodzieżą, w których wzięło udział 7 osób (dziewczyny).

łącznie w diagnozie wzięło udział około 210 osób.

Lokalna diagnoza została przeprowadzona we współpracy z Pracownią Zrównoważonego Rozwoju z Torunia – Joanną Suchomską i Magdaleną Jasińską przy współpracy z Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Kultury w Borku Wielkopolskim w ramach programu Dom Kultury+, którego operatorem jest Narodowe Centrum Kultury. Projekt dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Zdj 1. Rozpytki w terenie z mieszkańcami i mieszkankami

LOKALNA KULTURA Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW I MIESZKANEK

W tej części raportu przyglądamy się lokalnym potencjałom gminy Borek Wielkopolski z perspektywy dorosłych mieszkańców i mieszkank, którzy wzięli udział w badaniu.

Spoglądamy na lokalne zasoby z czterech perspektyw:

POTENCJAŁ LUDZI

Osoby znane w społeczności gminy ze swojej twórczości, pasji czy innych działań, które podejmują lokalnie na rzecz gminy i mieszkańców. To przede wszystkim lokalni artyści i twórcy, lokalni historycy, muzycy, sportowcy, społecznicy.

POTENCJAŁ MIEJSC

Miejsca i przestrzenie rozpoznawane przez mieszkańców jako te, w których dzieją się działania kulturalne i społeczne, miejsca mieszkańcom znane i na co dzień przez nich użytkowane, miejsca mające znaczenie historyczne, kulturowe lub przyrodnicze, oraz te, które kiedyś pełniły ważne funkcje, a dzisiaj są zapomniane i niewykorzystywane, choć mają taki potencjał.

HISTORIE, OPOWIEŚCI I LOKALNA PAMIĘĆ

Legendy, historie lokalne, postaci historyczne, z którymi mieszkańcy wiążą jakieś opowieści.

POTENCJAŁ CODZIENNYCH PASJI MIESZKAŃCÓW

Pasje, zainteresowania i codzienne aktywności podejmowane przez mieszkańców możliwe do rozwijania w działaniach kulturalnych.

Dorośli mieszkańcy najczęściej konkretnych przykładów podawali w odniesieniu do potencjału miejsc oraz ludzi z pasjami. Słabsza rozpoznawalność dotyczy natomiast lokalnych legend i opowieści. W pytaniu o ten lokalny zasób pojawia się dużo odpowiedzi wskazujących brak wiedzy.

POTENCJAŁ MIEJSC

Miejsca są najliczniej reprezentowanym typem odpowiedzi w poszukiwaniach lokalnym potencjałów gminy. Zebraliśmy w sumie 77 różnych przykładów miejsc i przestrzeni w gminie rozpoznawanych przez mieszkańców (licząc łącznie odpowiedzi ze wszystkich zastosowanych technik badawczych). Jedynie 10 odpowiedzi wprost mówiła o braku wiedzy na ten temat.

Wskazania mieszkańców pokazują, że potencjał miejsc w gminie Borek Wielkopolski nie ogranicza się do obiektów już funkcjonujących jako przestrzenie kultury. Przeciwnie, wiele odpowiedzi dotyczy miejsc, które mogłyby zostać ożywione przez działania skierowane do mieszkańców: dworca, starej gazowni, parków, skwerów, targowiska, pałaców i terenów zielonych.

Z jednej strony możemy powiedzieć, że mieszkańcy myślą albo są otwarci myśleć o kulturze w sposób przestrzenny nie zinstytucjonalizowany: jako o czymś, co może dziać się w parku, na rynku, przy zalewie, na dworcu czy w przestrzeni po dawnych obiektach użytkowych, nie tylko w instytucjach funkcjonalnie związanych z kulturą i czasem wolnym. Z drugiej strony możemy powiedzieć, że instytucje kultury w gminie nie są rozpoznawane przez mieszkańców jako ważne miejsca spędzania czasu wolnego i działań w obszarze kultury. Nie są związane z dominującym sposobem spędzania czasu wolnego. Gdy mieszkańcy w czymś uczestniczą, chętnie są to działania organizowane w przestrzeniach znanych i otwartych.

Mieszkańcy widzą potencjał w miejscach niedostatecznie wykorzystanych. Szczególnie wyraźnie widać to na przykładzie dworca, który wielokrotnie pojawiał się w odpowiedziach mieszkańców jako miejsce z potencjałem.

Silny jest potencjał terenów zieleni. Parki, skwery, las, ogrody mieszkańców i przestrzenie w okolicy targowiska pojawiają się często. Może to wskazywać na potrzebę kultury plenerowej, mniej formalnej, dostępnej „przy okazji” codziennych praktyk mieszkańców.

Wskazywane przez mieszkańców są także miejsca historyczne i religijne jak Sanktuarium, Fara, pałace, dworki, Bruczków czy Siedmiorogów. Nie są tylko obiektami, ale często łączą się z opowieściami mieszkańców i jakąś lokalną historią, stąd mogą stać się punktami zaczepienia dla lokalnej narracji.

KATEGORIA MIEJSCA	PRZYKŁADY WSKAZANE PRZEZ MIESZKAŃCÓW
Zieleń, parki, skwery	park w Karolewie, park przy Targowisku, skwer przed M-GOK, ogród przy parafii, sad koło Orlika, park im. A. Mickiewicza, gminny las w okolicy Strumian, szlak spacerowy przy Pogonie
Woda i rekreacja	Zalew Jeżewo, staw w Głogininie
Dziedzictwo religijne	Sanktuarium na Zdzieżu, Fara, salki parafialne, ogród przy parafii, dom sióstr zakonnych
Dziedzictwo ziemiańskie	pałace i dworki, Pałac w Bruczkowie, Pałac w Siedmiorogowie II wraz ze stadnią
Dziedzictwo historyczne	izba pamięci, drewniany dom Bruczków 33 - nawiązujący do tradycyjnego budownictwa, cmentarz ewangelicki i żydowski, Łysa góra (Jeżewo-Jawory)
Przestrzenie codzienne	Rynek, Targowisko, Kozi Rynek, świetlice, szkoły, MGOK wraz ze skwerem, Wigwam Trzecianów
Miejsca sportowe	boisko, skatepark, strzelnica, stadion, stadnina koni
Miejsca do odzyskania	stara gazownia i teren naokoło, nieczynna restauracja na rynku (Rida), dworzec PKP

Inne	Dom Pomocy Społecznej w Zimnowodzie
------	-------------------------------------

Tab.1. Potencjały miejsca w gminie Borek Wielkopolski; wyniki zbiorcze ze wszystkich źródeł danych, odpowiedzi analizowane jako dane jakościowe; opracowanie własne

HISTORIE, OPOWIEŚCI I LOKALNA PAMIĘĆ

Lokalne historie i legendy są jednym z bardziej obiecujących, ale zarazem słabiej rozpoznanych potencjałów gminy. Istnieje zestaw rozpoznawalnych motywów lokalnych, które można rozwijać w działaniach kulturalnych, edukacyjnych i turystycznych. Część z nich związana jest z rozpoznawanymi mieszkańcami gminy. Jednocześnie duża liczba odpowiedzi „nie znam” (15 z 33 wszystkich zebranych pomysłów mieszkańców) wskazuje, że lokalne opowieści nie funkcjonują dziś jako powszechnie znany zasób. Niemal połowa odpowiadających nie potrafiła wskazać lokalnej legendy lub historii. Lokalne opowieści istnieją, lecz są rozproszone, nie ma do nich łatwego dostępu, co wpływa na to, że nie są rozpowszechnione wśród mieszkańców. Wymagają zebrania, opracowania i opowiedzenia na nowo — w formach dostępnych dla różnych pokoleń.

Lokalne legendy spisał kiedyś Jan Figielek, obecnie w ich posiadaniu jest Tadeusz Demski / The Gustav66. Częściowo historie związane z gminą można też znaleźć na portalu internetowym www.gaso-gostyn.pl.

MOTYW	PRZYKŁADY WSKAZANE PRZEZ MIESZKAŃCÓW
Historie osób	Jan Figielek - ludowy artysta, dudziarz, gawędziarz, legenda o Karolu Graeve, jeździec bez głowy, Borecka Pani
Legendy lokalne	legenda o gęsiach na rynku, legenda o krzyżu z Gryżyny (gdzie z grobu miała wystawać ręka i wyrosnąć drzewo), legenda o tańczącej kłamce, Łysa Góra jako miejsce sabatu czarownic, cudowne źródło, konie przy spalonym kościele, tunel od kościoła do Karolewa, diabeł straszący w lasu – legenda związana z miejscowym krzyżem
Pamięć historyczna	epidemia cholery, cmentarze żydowskie, poniemieckie, historia o płonącym pałacu, germanizacja polskich dzieci w Bruczkowie, mężczyzna z Dywizjonu 303
Historie związane z dziedzictwem religijnym	cudowny obraz Matki Boskiej Boreckiej, cudowne źródło, legenda o budowie kościoła na Zdzieżu
Opowieści nieformalne	osoby starsze, mieszkańcy znający dawne historie, historie pana Figielka

Tab.2. Potencjały opowieści i narracji w gminie Borek Wielkopolski; wyniki zbiorcze ze wszystkich źródeł danych, odpowiedzi analizowane jako dane jakościowe; opracowanie własne

POTENCJAŁ LUDZI

Potencjał ludzi możemy podzielić na dwa poziomy:

- osoby rozpoznawalne - konkretne osoby znane powszechnie z imienia i nazwiska, rozpoznawalne i powtarzające się w wypowiedziach mieszkańców,
- osoby mniej widoczne - osoby tworzące „do szuflady”, rozpoznawane w swoich bliskich kręgach.

Potencjał ludzi w gminie Borek Wielkopolski jest silny, ale rozproszony. Część osób jest rozpoznawalna i powtarza się w odpowiedziach, ale duża część talentów funkcjonuje nieformalnie: w domach, w małych grupach, w kręgach rodzinnych lub sąsiedzkich.

Mieszkańcy potrafią wymienić wiele osób z talentami, ale pytani o „znane osoby” częściej odpowiadają „nie znam”. Część nazwisk powraca wyraźnie — zwłaszcza Czesław Ptak, Jan Figielek i Gustaw66 — jednak wiele osób odpowiada, że nie zna takich postaci.

Zestawienie odpowiedzi o znane osoby z pytaniem dotyczącym ludzi z pasjami w gminie w ogóle sugeruje, że problemem nie jest brak mieszkańców, którzy mają swoje talenty i pasje, ale raczej ich niewystarczająca widoczność i brak systematycznego opowiadania o nich w przestrzeni publicznej.

Lokalna kultura nie opiera się wyłącznie na instytucjach i znanych postaciach, ale także na rozproszonych, często prywatnych pasjach mieszkańców. Znaczna część tego potencjału ma charakter nieformalny i słabo widoczny publicznie. Oznacza to, że jednym z ważnych zadań gminnej polityki kulturalnej może być nie tylko organizowanie wydarzeń, ale także wyszukiwanie, wzmacnianie i prezentowanie mieszkańców jako współtwórców kultury.

OBSZAR DZIAŁANIA	PRZYKŁADY WSKAZYWANE PRZEZ MIESZKAŃCÓW
Twórcy ludowi i rękodzielnicy	p. Czesław (rzeźba), p. Elżbieta (rękodzieło), p. Kinga (ceramika), p. Michał (drewno, wiklina), p. Zofia (szydełko), p. Karolina (makrama, rękodzieło), p. Grzegorz (scrapbooking), p. Jagoda (wianki), p. Karolina (biżuteria z żywicy), p. Ola (biżuteria, mydełka, świece sojowe, wycinanie laserowe), p. Paradysz (metaloplastyka)
Muzycy, śpiewacy, tancerze, osoby związane z folklorem	Jan Figielek, p. Katarzyna (śpiew), p. Monika (śpiew), Zespół Regionalny Borkowiaczy, Krople Dżdżu, p. Snela (śpiew), p. Aleksandra (śpiew), p. Amelia oraz p. Zofia (taniec na szarfie), p. Lena (mażoretki), p. Krzysztof (gitarzysta), p. Maria (kierownik zespołu regionalnego)
Lokalni historycy i dokumentaliści	Gustaw66 (zbiera i popularyzuje historię gminy), osoby znające lokalną historię, powstańcy, np. P. Hieronim, p. Maciej (duża kolekcja zdjęć Boru i okolic)

Osoby związane ze sportem i ruchem	p. Szymon (trener badmintona), p. Kazimierz (pasjonat wycieczek), p. Maciej (podróżnik, rowerzysta), p. Ania (sport, piłka nożna), p. Roma (piłka ręczna), p. Aneta (fizjoterapia)
Osoby z talentami kulinarnymi	p. Małgorzata, KGW, p. Magda (foodpairing, spotkania baristyczne)
Osoby związane z literaturą, rysunkiem, malarstwem	p. Małgorzata (píše), p. Aurelia (píše wiersze), p. Ania (rysunek), p. Wiktoria (malarstwo), p. Natalia ze Śremu (píše erotyki), p. Teresa (książka „Cuda w Borku Wielkopolskim”), p. Elżbieta (píše książki)
Osoby związane z innymi aktywnościami	p. Tadeusz (pszczelarz), p. Anna (wystawy psów), p. Wioletta (ekologia)

Tab.3. Potencjały mieszkańców i ich talentów w gminie Borek Wielkopolski; wyniki zbiorcze ze wszystkich źródeł danych, odpowiedzi analizowane jako dane jakościowe; opracowanie własne; pełne dane zostały przekazane na wewnętrzny użytek M-GOKu

Wśród osób i grup, które powracają lub są mocno zaakcentowane, warto wymienić:

- p. Czesław - rzeźbiarz, lokalny twórca, jedna z najczęściej wskazywanych osób,
- Jan Figielek - ludowy artysta, dudziarz, gawędziarz, postać pamięci lokalnej, spisał boreckie legendy,
- Gustaw66 - wiedza o historii gminy, filmy na YouTube popularyzujące historie związane z gminą,
- P. Maciej - kolekcja zdjęć Borku i okolic,
- KGW - ważne jako sieć społeczna, kulinarna i organizacyjna,
- Borkowiacy - zespół ludowy, symbol kultury lokalnej,
- p. Karolina, p. Elżbieta, p. Kinga, p. Michał - przykłady lokalnego rękodzieła i twórczości,
- p. Maciej – wskazywany jako osoba znana lokalnie i aktywna.

POTENCJAŁ CODZIENNYCH PASJI MIESZKAŃCÓW

Borek Wielkopolski ma duży potencjał nieformalny: wiele zasobów kultury znajduje się poza instytucjami — w osobach tworzących w domach, w pamięci starszych mieszkańców, w lokalnych legendach oraz w miejscach, które mieszkańcy postrzegają jako niedostatecznie wykorzystane. Wśród osób wypełniających ankietę 22 z 36 wskazały, że mają swoje pasje, coś na co regularnie poświęcają czas i się w tym rozwijają.

Część osób badanych działa także społecznie lub kulturalnie w gminie: w zespole regionalnym „Borkowiaczy”, harcerstwie, kołach gospodyń wiejskich, Uniwersytecie Trzeciego Wieku, w radach sołeckich, lokalnych stowarzyszeniach (Stowarzyszenie Działamy EKOczule, Spotkania Matżeńskie, osób z niepełnosprawnościami) i grupach nieformalnych (np. Kijowe Babki).

Wśród hobby i zainteresowań badanych mieszkańców pojawiają się zarówno aktywności indywidualne, jak i takie, które mogą łatwo stać się podstawą działań wspólnotowych.

Zainteresowania mieszkańców wskazują na duży potencjał kultury aktywnej: warsztatowej, plenerowej, ruchowej i międzypokoleniowej. Szczególnie silne są obszary kultury związane z rękodziełem, muzyką (śpiew i taniec) i literaturą. Obok nich pojawia się ogrodnictwo, sport i kulinaria. Przyglądając się temu, na co mieszkańcy przeznaczają swój czas wolny możemy powiedzieć, że kultura w gminie może mieć bardzo praktyczny, wspólnotowy i warsztatowy charakter. Nie chodzi wyłącznie o uczestnictwo w wydarzeniach jako publiczność, ale o możliwość robienia czegoś razem.

OBSZAR AKTYWNOŚCI	PRZYKŁADY DZIAŁAŃ WSKAZYWANE PRZEZ MIESZKAŃCÓW
Sport i ruch	piłka nożna, badminton, rower, aerobik, rolki, basen, morsowanie, taniec, wędkarstwo, jazda na rolkach
Ogród, przyroda, ekologia	ogrodnictwo, kwiaty, rośliny, zwierzęta, florystyka, ekologia
Rękodzieło i działania manualne	szydełkowanie, makrama, haft, decoupage, biżuteria, ceramika, DIY, mozaika, robienie na drutach, wiklina, wycinanie laserowe, robienie mydeł i świec
Sztuki plastyczne	malowanie, rysowanie
Literatura i czytanie	książki, literatura, kryminały
Muzyka, śpiew, taniec, teatr	chór, teatr dla dorosłych, śpiew, instrumenty, koncerty
Kulinaria	gotowanie, pieczenie placków, programy kulinarne

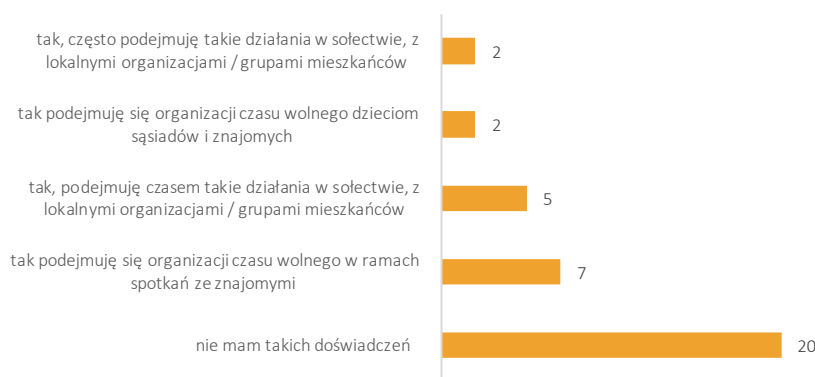
Relacje i rozwój	psychologia, komunikacja, mediacje
Działania społeczne	harcerstwo, działanie w KGW lub wsparcie KGW w działaniach
Inne	gra w karty, układanie puzzli, motocykle, wizaż

Tab.4. Potencjały codziennych pasji mieszkańców w gminie Borek Wielkopolski; wyniki zbiorcze ze wszystkich źródeł danych, odpowiedzi analizowane jako dane jakościowe; opracowanie własne

Potencjalnie taki zasób mieszkańców z zainteresowaniami i pasjami oznacza, że mogą być nie tylko odbiorcami kultury, ale także jej współtwórcami — prowadząc warsztaty, dzieląc się umiejętnościami, prezentując swoje pasje i organizując działania wokół codziennych zainteresowań.

Jednak wśród osób dorosłych, które odpowiedziały na ankietę tylko 4 są gotowe do dzielenia się swoimi pasjami, kolejne 4 osoby badane są chętne, ale nie wiedzą, jak to zrobić, 11 osób ankietowanych nie wie, czy mogłoby podzielić się swoimi pasjami z innymi. Niepewność wśród mieszkańców może wynikać z braku doświadczeń w organizacji lub współorganizacji działań dla innych (20 osób w badaniu ankietowym wskazała na brak doświadczeń). Może to też świadczyć o tym, że mieszkańcy zdecydowanie częściej są odbiorcami kultury niż jej współtwórcami.

Czy masz doświadczenie organizacji lub współorganizacji jakiegoś działania kulturalnego i/lub działań dla mieszkańców / znajomych

Wykres.1. Doświadczenia mieszkańców w organizacji działań; liczba odpowiedzi: 36; opracowanie własne

Osoby ankietowane często wprost deklarują, że nie chcą inicjować działań we współpracy z M-GOKiem lub nigdy o tym nie myślały (często te odpowiedzi były wskazywane przez badanych wspólnie). Część badanych mówi o obawach związanych z byciem w centrum i niezadowoleniem ze strony uczestników działań. Wśród osób, które byłby chętne do współpracy potrzeba jasnego zaproszenia do wspólnych działań, ale też wsparcia ze strony M-GOK w wymyśleniu i organizacji działania.

Być może jednym z pierwszych kroków nawiązywania relacji między M-GOK a mieszkańcami, którzy mają swoje pasje i chcą je rozwijać mogłoby być stworzenie lepszych warunków do tego, aby mieszkańcy mogli działać w przestrzeni instytucji i wspólnie z pracownikami M-GOK.

Mieszkańcy proponują konkretne działania, które byłyby dla nich wsparciem w rozwoju zainteresowań i pasji:

- organizacja różnych warsztatów i zajęć, które pomogą się rozwijać,
- stworzenie przestrzeni do spotkań ludzi, którzy mają swoje pasje,
- organizacja koncertów i przeglądów np. kapel młodzieżowych,
- organizacja działań pokazujących i promujących twórczość lokalnych pasjonatów,
- ponowne utworzenie grupy tanecznej dla kobiet,
- udostępnienie pomieszczenia na działania, np. do tańca,
- organizacja spotkań dla grupy osób „piszących do szuflady” lub chcących spróbować coś napisać,
- organizacja działań tylko dla osób dorosłych (nie dla rodzin),
- organizacja spotkań „przy kawie” żeby ludzie się ze sobą poznali,
- współpraca z lokalnymi klubami sportowymi.

Co musiałyby się stać, żebyś chciał/chciała inicjować działania kulturalne we współpracy z M-GOK?

Wykres.2. Potrzeby wsparcia w organizacji działań mieszkańców we współpracy z M-GOK; liczba odpowiedzi: 36; opracowanie własne

PRAKTYKI CZASU WOLNEGO I POTRZEBY UCZESTNICTWA W KULTURZE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Dane z ankiety pokazują, że czas wolny badanych mieszkańców gminy Borek Wielkopolski jest przede wszystkim czasem relacji rodzinnych. Najwięcej osób deklaruje spędzanie wolnego czasu z rodziną. Ważne są także indywidualne zainteresowania, słuchanie muzyki, czytanie oraz kontakty ze znajomymi. Oznacza to, że oferta kulturalna może być skuteczniejsza, jeśli będzie uwzględniała zarówno potrzeby rodzinne, jak i przestrzeń na indywidualne pasje oraz nieformalne spotkania.

Czas wolny mieszkańców jest w dużej mierze prywatny, domowy i rozproszony. Dużo aktywności dzieje się poza instytucjami kultury: w ogrodach, domach, lesie, na rowerze, przy rodzinie, w grupach nieformalnych i na aktywnościach indywidualnych. Oznacza to, że oferta kulturalna powinna wychodzić poza klasyczny model wydarzeń organizowanych w instytucji kultury.

W jaki sposób najczęściej spędzasz czas wolny?

Wykres.3. Sposoby spędzania czasu wolnego przez dorosłych mieszkańców; liczba odpowiedzi: 36; opracowanie własne

OBSZAR SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO	PRZYKŁADY WSKAZYWANE PRZEZ BADANYCH MIESZKAŃCÓW
Dom i ogród	ogród, sadzenie kwiatów, warzyw, opieka nad zwierzętami, zajmowanie się wnukami
Przyroda i spacer	spacery, las, spacery z psem, bycie na powietrzu

Ruch i rekreacja	rower, siłownia, wędkarstwo, motor
Kultura indywidualna	książki, muzyka, rysowanie, szydełkowanie, zdjęcia
Wyjazdy poza gminę	koncerty, festiwale, kino, imprezy w Poznaniu, wyjazdy do Leszna
Aktywność społeczna	KGW, klub seniora, koło emerytów, znajomi

Tab.5. Sposoby spędzania czasu wolnego przez dorosłych mieszkańców; wyniki zbiorcze ze wszystkich źródeł danych, odpowiedzi analizowane jako dane jakościowe; opracowanie własne

Najważniejszą funkcją wydarzeń kulturalnych, wskazywaną przez mieszkańców, jest możliwość oderwania się od codzienności i obowiązków domowych. Tę odpowiedź wybrały 23 z 36 osób wypełniających ankietę. Drugim ważnym motywem jest potrzeba relaksu i luźnej rozrywki, wskazana przez 18 osób. Dopiero w dalszej kolejności pojawia się spędzanie czasu z rodziną i znajomymi. Wyniki te pokazują, że kultura lokalna powinna być projektowana nie tylko jako oferta aktywności, ale także jako przestrzeń wytchnienia, odpoczynku i przyjemnego bycia z innymi.

Wskazuje to na dwa główne kierunki, wokół których warto myśleć organizując działania dla mieszkańców i inicjatywy kulturalne. Pierwszy odpowiada na potrzebę odpoczynku i wytchnienia: także tego bez dzieci i oderwania się od codziennych spraw. Drugi związany jest z potrzebą aktywności, wyjścia z domu i spędzania czasu z innymi (także z rodziną). Kultura może tu pełnić funkcję społeczną: być miejscem odpoczynku, spotkania i oderwania się od codziennych obowiązków.

Co jest dla Ciebie ważne podczas uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych?

Wykres.4. Potrzeby związane z czasem wolnym dorosłych mieszkańców; liczba odpowiedzi: 36; opracowanie własne

Zdj. 2. Warsztaty diagnostyczne z dorosłymi kobietami

Odpowiedzi mieszkańców pokazują, że M-GOK może przyciągać nie jednym, dominującym typem oferty, ale jej różnorodnością. Wśród propozycji konkretnych działań, które mogłyby zainteresować mieszkańców pojawiają się zarówno te związane z większymi wydarzeniami, takimi jak koncerty, występy znanych osób, koncerty rockowe, czy muzyka starszych polskich gwiazd, jak i oczekiwania wobec bardziej kameralnych, warsztatowych form uczestnictwa. Mieszkańcy wskazują m.in. rękodzieło, warsztaty rysunku, malowanie dla dorosłych czy działania twórcze realizowane wspólnie z dziećmi.

Ważnym obszarem oczekiwań są także kino, teatr i spektakle. Pojawiają się propozycje kina, kina objazdowego po wioskach, filmów kryminalnych, spektakli oraz przedstawień dla dzieci. Pokazuje to, że część mieszkańców oczekuje dostępu do form kultury, które często wymagają wyjazdu poza gminę. M-GOK mógłby pełnić w tym zakresie funkcję lokalnego pośrednika — miejsca, które sprowadza kulturę bliżej mieszkańców, także tych z mniejszych miejscowości.

Istotne są również działania oparte na spotkaniach i wyjazdach. W propozycjach mieszkańców pojawiają się wycieczki, spotkania z podróżnikami oraz spotkania z osobami opowiadającymi o lokalnej historii. Ten wątek dobrze łączy się z lokalnymi potencjałami gminy: zainteresowaniem miejscami, pamięcią lokalną, historiami i osobami, które mogą dzielić się wiedzą lub pasją.

Oczekiwania mieszkańców dotyczą nie tylko tematyki wydarzeń, ale także ich formy. Ważny jest plener — wydarzenia na wolnym powietrzu, w przestrzeniach codziennych, animacje na placach zabaw. Ważna jest także rodzinność, czyli możliwość uczestniczenia razem z dziećmi: w zajęciach ruchowych, spektaklach czy działaniach

twórczych. Jednocześnie wyraźnie pojawia się potrzeba wytchnienia, szczególnie ze strony matek i kobiet, które szukają przestrzeni odpoczynku, spotkania i odzyskania czasu dla siebie.

W wypowiedziach kobiet kultura lokalna jest rozumiana nie tylko jako oferta wydarzeń, ale jako przestrzeń odpoczynku, relacji, rozwoju i budowania więzi. Szczególnie mocno wybrzmiewa potrzeba działań dla dorosłych kobiet i matek — nie jako opiekunek dzieci, ale jako samodzielnych uczestniczek kultury. Pojawia się potrzeba nieformalnych spotkań, rozmowy, kawy, odpoczynku po pracy oraz działań, które mogą łączyć różne pokolenia kobiet.

Ważnym postulatem jest również objazdowość i wychodzenie z ofertą poza główną siedzibę instytucji. Propozycje kina objazdowego po wioskach czy wydarzenia plenerowe pokazują, że mieszkańcy potrzebują kultury bliżej miejsca zamieszkania. M-GOK może więc pełnić nie tylko funkcję budynku, do którego się przychodzi, ale także instytucji, która dociera do różnych części gminy.

Mieszkańcy zapytani o to, co jest dla nich ważne w kulturze wskazują na potrzebę działań wspólnotowych, tworzenia czegoś dla społeczności, działań międzypokoleniowych i dostępnych dla różnych grup mieszkańców. Ważne są nie tylko wydarzenia, ale także możliwość spotkania, wspólnego tworzenia, doceniania lokalnych talentów, korzystania z tego, co daje gmina oraz lepszego informowania o tym, co dzieje się w gminie. Kultura jest rozumiana jako przestrzeń relacji, pamięci i lokalnej tożsamości.

Analiza danych dotyczących lokalnych potencjałów gminy oraz praktyk spędzania czasu wolnego przez mieszkańców i ich potrzeb uczestnictwa pokazuje, że kultura w gminie Borek Wielkopolski może rozwijać się jako przestrzeń bliska codziennemu życiu mieszkańców.

Szczególnie ważne jest to, że wiele aktywności mieszkańców odbywa się dziś poza instytucjami kultury — w domu, ogrodzie, lesie, na rowerze, w grupach znajomych, KGW czy grupach nieformalnych i indywidualne. Dlatego lokalna kultura nie powinna być rozumiana wyłącznie jako oferta wydarzeń w budynku M-GOK, ale jako sieć działań rozproszonych po gminie, odpowiadających na realne rytmy życia mieszkańców. Potencjałem jest zarówno ożywianie miejsc, jak i wzmacnianie ludzi, którzy już dziś tworzą lokalną kulturę w sposób nieformalny.

Czas wolny mieszkańców gminy Borek Wielkopolski koncentruje się przede wszystkim wokół rodziny, relacji, odpoczynku i indywidualnych zainteresowań. Najczęściej wskazywaną formą spędzania wolnego czasu jest czas z rodziną, natomiast najważniejszym motywem uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych jest możliwość oderwania się od codzienności i obowiązków domowych.

Oznacza to, że lokalna oferta kulturalna powinna łączyć kilka funkcji: relacyjną, regeneracyjną i rozwojową. Powinna umożliwiać wspólne spędzanie czasu, ale także dawać przestrzeń odpoczynku, luźnej rozrywki i rozwijania pasji. Szczególnie ważne są działania niewymagające dużego zobowiązania, dostępne dla dorosłych, rodzin, kobiet, osób starszych oraz osób o różnych potrzebach.

W połączeniu z wcześniej zidentyfikowanymi lokalnymi potencjałami — ludźmi z pasjami, miejscami, legendami i opowieściami — dane te wskazują, że kultura w gminie może być rozwijana jako bliska codzienności przestrzeń spotkania, wytchnienia i wspólnego działania.

LOKALNA KULTURA Z PERSPEKTYWY MŁODYCH MIESZKAŃCÓW I MIESZKANEK

W tej części raportu przyglądamy się lokalnym potencjałom gminy Borek Wielkopolski z perspektywy młodych mieszkańców i mieszkanki, którzy wzięli udział w badaniu. Podobnie, jak w przypadku odpowiedzi dorosłych osób badanych, spoglądamy na lokalne zasoby z czterech perspektyw: potencjał ludzi, potencjał miejsc, potencjał opowieści i pamięci, potencjał codziennych pasji młodzieży.

POTENCJAŁ MIEJSC

Najsilniejszym miejscem symbolicznym w odpowiedziach młodzieży jest zamknięta stacja kolejowa. Pojawia się wielokrotnie jako przestrzeń wymagająca odnowienia, ale jednocześnie posiadająca atrakcyjny dla młodych klimat. Wskazuje to, że młodzież dostrzega potencjał nie tylko w miejscach oficjalnych, takich jak M-GOK, świetlice czy boisko, ale także w przestrzeniach nieoczywistych i mniej kontrolowanych.

Drugą grupą miejsc są parki, skwery i przestrzenie plenerowe: Park Karolewski, Park im. A. Mickiewicza, małpi gaj. Pojawia się też Targowisko, boiska, hala sportowa, skatepark, strzelnica, remizy i przestrzenie wiejskie.

Warto zauważyć, że prawie połowa odpowiedzi z ankiet wypełnianych przez młodzież w tej kategorii to „nie wiem”, „nie znam”. To oznacza, że część młodzieży nie myśli spontanicznie o lokalnych miejscach jako o zasobach kultury.

TYP MIEJSCA	PRZYKŁADY PODANE PRZEZ MŁODZIEŻ
Miejsca do odzyskania	zamknięta stacja kolejowa, tory, stara gazownia
Miejsca spotkań na zewnątrz	Park Karolewski, Park im. A. Mickiewicza, małpi gaj, plac zabaw, targowisko
Miejsca sportowe	boisko w Bruczkowie, hala sportowa, skatepark, strzelnica, boisko za stadionem, orliki
Przestrzenie wiejskie	remizy na wioskach, altanka i boisko w Zalesiu
Miejsca nieoczywiste	opuszczony budynek przy stacji PKP, parking obok fary, Rida, Stajenka

Tab.6. Potencjały miejsca w gminie Borek Wielkopolski; wyniki zbiorcze ze wszystkich źródeł danych, odpowiedzi analizowane jako dane jakościowe; opracowanie własne

MIEJSCA SPĘDZANIA CZASU PRZEZ MŁODZIEŻ

Młodzież korzysta z przestrzeni publicznych przede wszystkim jako miejsc spotkań: siedzenia, rozmowy, bycia razem, czasem aktywności fizycznych. Młodzieżowe miejsce nie musi być zawsze wypełnione programem. Potrzebne są ławki, półcień, dostęp do toalety, poczucie swobody i bezpieczeństwa. Park za placem zabaw jest omijany wieczorem, bo jest ciemno i młodzi nie czują się tam bezpiecznie. W wypowiedziach młodzieży pojawiają się także konkretne pomysły na ożywienie przestrzeni: kino letnie, park linowy, mini park przeszkód, koncert, piknik czy zajęcia akrobatyczne.

MIEJSCA	CO ROBI TAM MŁODZIEŻ?	UWAGI
Plac zabaw	siedzi przy tyrolce, na ławkach, rozmawia, czasem ćwiczy	potrzeba miejsc do siedzenia i aktywności
Małpi gaj	siedzenie na drabinkach, rozmowy	doceniana bliskość toalety, przydałaby się jeszcze jedna ławka, dobrze wspomniane kino letnie
Park za placem zabaw	rzadziej używany, wieczorem omijany	problem ciemności i poczucia bezpieczeństwa
Park Mickiewicza	zbiórki harcerskie, siedzenie na ławkach, joga	potencjał na organizację działań jak koncerty i pikniki
Boisko przy Parku Mickiewicza	raczej WF i treningi, mniej spontanicznych spotkań	młodzież wybiera orlik do niezobowiązującej gry
Skatepark	hulajnogi elektryczne, siedzenie	częściej korzystają z tego miejsca dzieci i rodzice, starsi raczej tam siedzą niż jeżdżą

Tab.7. Miejsca aktywności młodzieży; wyniki zbiorcze ze wszystkich źródeł danych, odpowiedzi analizowane jako dane jakościowe; opracowanie własne

HISTORIE, OPOWIEŚCI I LOKALNA PAMIĘĆ

Lokalne historie, legendy i opowieści są bardzo słabo rozpoznane przez młodzież. Większość odpowiedzi w tym bloku to deklaracje braku wiedzy. Spośród 102 odpowiedzi zebranych na to pytanie w ankiecie około 82 to odpowiedzi „nie wiem”, „nie znam”, „nie kojarzę”. Lokalne historie i legendy prawie nie funkcjonują w świadomości młodzieży. W porównaniu z dorosłymi różnica jest wyraźna. Dorośli wskazywali konkretne lokalne legendy, postaci i miejsca pamięci, nawet jeśli część osób ich nie znała. U młodzieży dominuje brak rozpoznania.

Pojawiające się odpowiedzi mają często charakter żartobliwy albo dotyczą gminnych wydarzeń. Kilka osób wymieniło opowieść o jeźdźcu bez głowy i pałacu, w którym straszy. Nie oznacza to jednak, że lokalne historie nie mają potencjału dla młodzieży. Raczej trzeba je opowiedzieć innym językiem, na przykład przez gry terenowe, horrory lokalne, krótkie filmy, spacerzy nocne, escape roomy, mapę „dziwnych historii” czy wydarzenia w miejscach takich jak stacja kolejowa czy pałace.

POTENCJAŁ LUDZI

Także ten obszar jest również słabo rozpoznany przez młodzież. Spośród 97 odpowiedzi w ankiecie około 70 to odpowiedzi „nie wiem”, „nie znam”. Wśród pojedynczych wskazań pojawiają się nauczyciele, osoby z internetu, sportowcy i osoby związane z GOK-iem. W większości jednak młodzi odpowiadają, że nie znają takich osób. To wskazuje na potrzebę budowania mostów między lokalnymi pasjonatami a młodzieżą, na przykład poprzez spotkania, warsztaty, filmy, social media, wizyty w szkołach i wydarzenia pokazujące lokalnych mieszkańców mających swoje talenty i pasje.

OSOBA / TYP OSOBY	KONTEKST
Nauczyciel historii pan Jacek	znany przez młodzież, kojarzony z historią i zarządzaniem
p. Anna	piłkarka
Young Maga44	wskazany w kontekście Dni Borku
p. Piotr	YouTube
Burmistrz	osoba rozpoznawalna instytucjonalnie
Pani od zajęć plastycznych z M-GOK-u	lokalna animacja plastyczna
„malarze, rzeźbiarze, działkowi mistrzowie”	raczej typy osób niż konkretne nazwiska

Tab.8. Potencjały ludzi i ich talentów w gminie Borek Wielkopolski; wyniki zbiorcze ze wszystkich źródeł danych, odpowiedzi analizowane jako dane jakościowe; opracowanie własne

Gdy pojawiają się konkretne przykłady osób, dotyczą najczęściej rówieśników: osób z klasy lub szkoły, które rysują, robią bransoletki, tańczą, jeżdżą na rolkach, działają w harcerstwie czy mają umiejętności praktyczne. Oznacza to, że potencjał młodzieżowy jest obecny, ale funkcjonuje w obiegu rówieśniczym, a nie w oficjalnym obiegu lokalnej kultury. W związku z tym pracując z młodzieżą, warto uruchamiać formaty oparte na rówieśniczym pokazie umiejętności: „pokaż, co umiesz”, miniwarsztaty, wystawy uczniowskie, open mic, turnieje, przeglądy, jamy twórcze, dzień zajawkowiczów.

TYP POTENCJAŁU	PRZYKŁADY PODANE PRZEZ MŁODZIEŻ
Rysunek i plastyka	Ania, Suzanne, Teresa, Yechor, Oliwia
Rękodzieło	Ania robi bransoletki
Sport i ruch	Malwina — rower, Zosia — rolki, zawodniczki sportowe
Harcerstwo	dużo osób z 6B jest w harcerstwie
Przedsiębiorczość / inicjatywa	Martyna, Ania, Lena sprzedają lemoniadę
Taniec i akrobatyka	Stefania tańczy na szarfie
Umiejętności praktyczne	Krzysztof — rzeczy związane z budownictwem

Tab.9. Potencjały rówieśnicze młodzieży gminie Borek Wielkopolski; wyniki zbiorcze ze wszystkich źródeł danych, odpowiedzi analizowane jako dane jakościowe; opracowanie własne; pełne dane zostały przekazane na wewnętrzny użytek M-GOKu

POTENCJAŁ CODZIENNYCH PASJI MŁODZIEŻY

Znacząca część badanej młodzieży (74%) ma jakieś stałe zajęcie, na które przeznaczają regularnie swój czas, ma hobby, pasje. Najmocniejszy obszar aktywności młodzieży to sport, ruch i aktywność fizyczna. Bardzo często pojawiają się: piłka nożna, badminton, siłownia, siatkówka, rower, rolki, hulajnoga, taniec, bieganie, karate, pływanie, jazda konna czy deskorolka.

Drugim ważnym obszarem są zainteresowania kreatywne i artystyczne: rysowanie, malowanie, fotografia, gra na instrumentach, projektowanie graficzne. Widać też zainteresowania techniczne i cyfrowe: gry, komputery, informatyka, elektronika, składanie komputerów, majsterkowanie.

W odpowiedziach młodzieży najsilniej widoczny jest potencjał sportowo-ruchowy, które pojawiają się znacznie częściej niż klasycznie rozumiane aktywności kulturalne. Nie oznacza to jednak braku potencjału kulturowego, lecz pokazuje, że dla młodzieży kultura może rozwijać się poprzez aktywność, ruch, wspólne działanie, gry, technikę, muzykę, rysunek i popkulturę.

OBSZAR ZAINTERESOWAŃ	PRZYKŁADY PODANE PRZEZ MŁODZIEŻ
Sport i ruch	piłka nożna, badminton, siłownia, siatkówka, rower, rolki, hulajnoga, taniec, bieganie, karate, pływanie, taekwondo
Twórczość i działania artystyczne	rysowanie, malowanie, fotografia, gra na gitarze, pianino, projektowanie graficzne
Gry, komputery i technika	gry komputerowe, informatyka, składanie i naprawa komputerów, elektronika, gry planszowe, bilard
Motoryzacja i technika praktyczna	motoryzacja, F1, majsterkowanie, budowlanka, spawanie, stolarstwo
Zwierzęta, przyroda, rekreacja	opieka nad zwierzętami, wędkarstwo, działka
Czytanie i popkultura	manga, anime, czytanie książek
Harcerstwo i aktywność grupowa	harcerstwo

Tab.10. Potencjały codziennych pasji młodzieży w gminie Borek Wielkopolski; wyniki zbiorcze ze wszystkich źródeł danych, odpowiedzi analizowane jako dane jakościowe; opracowanie własne

Młodzież wykazuje dość dużą gotowość do dzielenia się z innymi swoimi zainteresowaniami: 36% osób wypowiadających się w ankiecie deklaruje, że jest na to gotowa, 18% również jest chętna do takich działań, ale nie wie, jak to zrobić. Spora część młodzieży nie ma pewności czy chciałaby dzielić się z innymi własnymi pasjami (30%), pojawia się też obawa, że nie będzie to interesujące dla innych osób.

Młodzież widzi rolę M-GOK w rozwijaniu swoich pasji i zainteresowań przede wszystkim jako instytucji, która udostępni przestrzeń, sprzęt, wsparcie organizacyjne i promocyjne oraz pomaga znaleźć osoby prowadzące lub opiekunów działań. Najczęściej pojawiają się wskazania na udostępnienie sali, miejsca do spotkań, przestrzeni do trenowania, grania, organizowania wydarzeń lub rozwijania konkretnych pasji. Młodzi chcą mieć gdzie ćwiczyć, grać, spotykać się, organizować turnieje, dyskoteki, małe eventy i działania z udziałem rówieśników. Silnie widoczny jest też wątek sportu i aktywności fizycznej. Młodzież wskazuje potrzebę organizacji zawodów i turniejów, lepszej jakości boisk, miejsca do gry w siatkówkę bez piaskowego podłoża, większej siłowni, zajęć wrotkarskich, sztuk walki, badmintona, jazdy na hulajnodze, toru quadowego, łowiska, zlotów motoryzacyjnych czy przestrzeni do regularnych treningów. Sport i ruch są więc jednym z najważniejszych obszarów, w których M-GOK mógłby wspierać młodych.

Drugim ważnym kierunkiem są działania twórcze, edukacyjne i techniczne. Pojawiają się propozycje zajęć z fotografii, rysowania, tańca, gry na gitarze, ukulele i innych instrumentach, kółka historycznego, kółka czytelniczego, zajęć z opieki nad zwierzętami, a także bardzo konkretny pomysł pracowni elektroniczno-komputerowej.

Ważnym elementem jest także potrzeba pomocy w promocji, finansowaniu i dostępie do sprzętu. Młodzi wskazują, że M-GOK mógłby pomagać w nagłaśnianiu ich działań, udostępniać sprzęt, kupować podstawowe materiały, paletki, lotki, instrumenty, drukarki 3D czy lepszy sprzęt komputerowy. To pokazuje, że młodzież potrzebuje instytucji jako zaplecza: miejsca, które nie musi wszystkiego organizować za nich, ale może dać warunki, narzędzia i widoczność. M-GOK nie musi być wyłącznie organizatorem gotowej oferty — może stać się zapleczem, partnerem do realizacji młodzieżowych inicjatyw.

Czy uważasz, że mógłbyś/mogłabyś podzielić się swoją pasją z innymi, nauczyć ich tego czym się interesujesz, pokazać innym swoją twórczość?

Wykres.5. Potencjał zaangażowania młodzieży w dzieleni się zainteresowaniami; liczba odpowiedzi: 144; opracowanie własne

Zdj. 3. Warsztaty diagnostyczne z młodzieżą

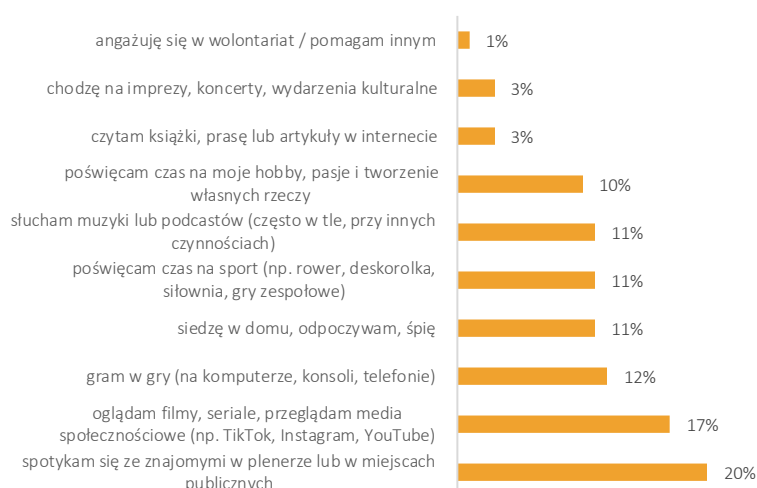
PRAKTYKI CZASU WOLNEGO I POTRZEBY UCZESTNICTWA W KULTURZE MŁODZIEŻY

Dane z ankiet wypełnianych przez młodzież pokazują, że czas wolny młodzieży koncentruje się przede wszystkim wokół relacji rówieśniczych. Najwięcej wskazań dotyczy spotkań ze znajomymi w plenerze lub miejscach publicznych (64 ze 114 odpowiedzi). Bardzo ważna jest także kultura cyfrowa: filmy, seriale, media społecznościowe, gry, muzyka i podcasty (55, 36 i 38 odpowiedzi). Obok tego istotne pozostają sport, odpoczynek oraz rozwijanie własnych pasji. To oznacza, że młodzież nie jest zainteresowana wyłącznie kulturą cyfrową i biernym uczestnictwem. Jej czas wolny układa się raczej w kilka równoległych obszarów.

Po pierwsze, jest to czas relacyjny — spędzany z przyjaciółmi, koleżankami, znajomymi, czasem rodziną. Młodzi opisują, że wspólnie rozmawiają, śmieją się, jeżdżą rowerami, grają w gry, słuchają muzyki, wspominają, wspierają się i dzielą historiami. Drugi wymiar to czas cyfrowy i medialny — telefon, seriale, anime, YouTube, muzyka, rap, konsola. Kolejny obszar to czas twórczy — rysowanie, robienie biżuterii, makijaż, paznokcie, diamond painting, robienie zdjęć, gra na gitarze, manualne rzeczy, robienie kwiatów z bibuły, fotografia natury. Ostatni wymiar to czas spędzany na zewnątrz — spacer, chodzenie po Borku i wsiach, jazda na rowerze, czas spędzany z psem.

Młodzież sygnalizuje potrzebę większej równowagi w czasie wolnym. Z jednej strony korzysta z telefonu i mediów cyfrowych, z drugiej — część młodych chciałaby ograniczyć telefon, więcej spotykać się ze znajomymi, uprawiać sport, jeździć na rowerze i uczestniczyć w wydarzeniach w gminie. Dlatego też oferta dla młodzieży powinna łączyć możliwość bycia razem, swobodną rozrywkę, elementy cyfrowe, aktywność fizyczną i przestrzeń na własną twórczość. Jednocześnie działania kulturalne mogą pełnić również funkcję profilaktyczną i budującą dobrostan młodych: pomagać budować relacje, odpoczywać i wychodzić z domu.

W jaki sposób najczęściej spędzasz czas wolny?

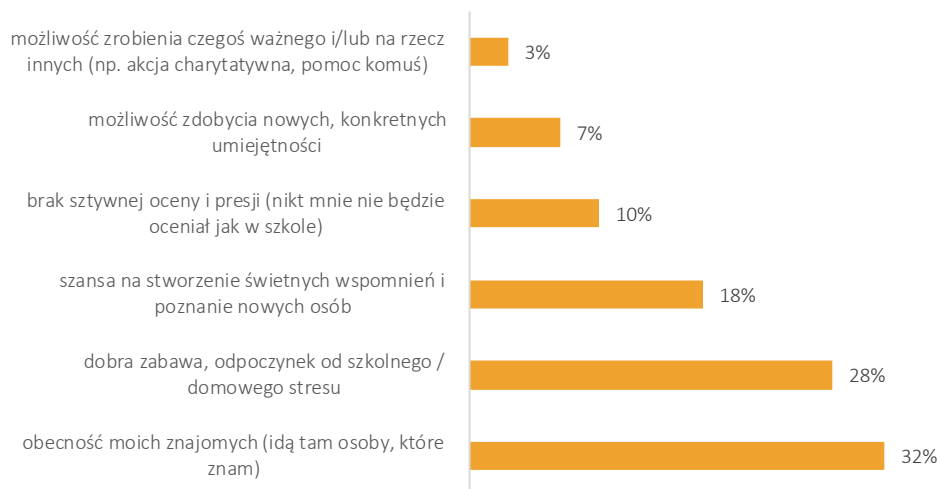
Wykres.6. Sposoby spędzania czasu wolnego przez młodzież; liczba odpowiedzi: 144; opracowanie własne

WYMIAR CZASU WOLNEGO MŁODZIEŻY	PRZYKŁADY SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO WSKAZYWANE PRZEZ MŁODZIEŻ
Relacje	przyjaciele, rozmowy, śmiech, wspieranie się, wspólne historie, granie w gry, pomaganie innym
Media i cyfrowość	telefon, anime, YouTube, konsola, muzyka (rap), oglądanie komedii i seriali (głównie dramy), gra na automatach
Twórczość	rysowanie, robienie biżuterii, makijaż, paznokcie, fotografowanie natury, gra na gitarze, robienie kwiatów z bibuły, diament painting, szydełkowanie, budowanie szałasów w lesie, gotowanie i pieczenie, majsterkowanie
Ruch i czas w plenerze	jazda na rowerze, spacer, jazda konna, sport, spacer z psem, taniec, ćwiczenia z szarfą, jazda konno, bieganie, gra w badmintona, piłka nożna
Odpoczynek i rekreacja	siedzenie, słuchanie muzyki, bycie razem bez celu, czytanie książek, łowienie ryb, gra w chowanego, oglądanie meczów
Domowość	spotkania u kogoś w domu, szczególnie gdy nie ma pogody

Tab.11. Sposoby spędzania czasu wolnego przez młodzież; wyniki zbiorcze ze wszystkich źródeł danych, odpowiedzi analizowane jako dane jakościowe; opracowanie własne

Dla młodzieży najważniejszym warunkiem udziału w wydarzeniach i zajęciach, także tych związanych z kulturą, jest obecność znajomych (93 ze 114 odpowiedzi w ankiecie). Wydarzenie staje się atrakcyjne wtedy, gdy można pójść na nie z osobami, które się zna. Drugim kluczowym czynnikiem jest dobra zabawa i odpoczynek od stresu szkolnego lub domowego (82 ze 114 odpowiedzi w ankiecie). Oznacza to, że działania kierowane do młodzieży powinny mieć przede wszystkim charakter rówieśniczy, swobodny i nieoceniający. Młodzi potrzebują przestrzeni, w której mogą być razem, dobrze się bawić i odpocząć od codziennych napięć.

Co jest dla Ciebie najważniejsze, gdy decydujesz się wyjść z domu i wziąć udział w jakimś wydarzeniu/zajęciach?

Wykres.7. Potrzeby związane z czasem wolnym młodzieży; liczba odpowiedzi: 144; opracowanie własne

Podobnie badana młodzież postrzega to, co jest dla nich ważne w lokalnej kulturze. Konkretnie wskazania, dotyczą miejsc spotkań, sportu, spędzania czasu na zewnątrz, wydarzeń, historii, integracji i możliwości rozwijania pasji. Można więc uznać, że młodzieżowy język kultury jest bardziej praktyczny niż instytucjonalny: kultura oznacza dla nich miejsce, ludzi, wspólne działanie, zabawę, sport i swobodę.

OBSZAR LOKALNEJ KULTURY	PRZYKŁADY WSKAZYWANE PRZEZ MŁODZIEŻ
Miejsca spotkań	więcej miejsc do spotykania ze znajomymi, miejsca do spędzania wolnego czasu, miejsca, które można ożywić nowymi pomysłami
Możliwości do aktywności sportowych	orlik, stadion, boiska, skatepark, zajęcia sportowe
Przyroda i otoczenie	parki, pola, lasy, łąki, przyroda
Lokalne wydarzenia	festyny, koncerty, imprezy, Dni Borku
Lokalna historia	historia, historia wioski, powstanie Borku
Integracja	spotkania, integracja międzyludzka, mała społeczność
Rozwój pasji	żeby młode osoby mogły rozwijać hobby i pasje

Lokalne talenty	ciekawi mieszkańcy, którzy mogą poprowadzić warsztaty
-----------------	---

Tab.12. Potrzeby związane z czasem wolnym młodzieży; wyniki zbiorcze ze wszystkich źródeł danych, odpowiedzi analizowane jako dane jakościowe; opracowanie własne

Przeglądając się tym odpowiedziom, możemy powiedzieć, że szczególnie ważne w projektowaniu działań dla młodzieży jest łączenie różnych wymiarów spędzania czasu wolnego. Sama projekcja filmu może nie być wystarczająco interesująca, ale w połączeniu z tzw. nocką, jedzeniem, czasem na rozmowy stanie się atrakcyjnym wydarzeniem. Podobnie warsztaty powinny przyjmować formułę raczej swobodnych spotkań, podczas których można coś stworzyć.

Lokalne potencjały, szczególnie te związane z historią i lokalnymi opowieściami, nie są dla młodzieży oczywistym obszarem zainteresowania, ale mogą stać się atrakcyjne, jeśli zostaną opowiedziane czy pokazane przez osoby potrafiące nawiązać kontakt z młodymi oraz podane w formie doświadczenia: gry terenowej, nocnego spaceru, opowieści z elementem tajemnicy, filmu albo wydarzenia w konkretnym miejscu. Działania dla młodzieży powinny być mocno powiązane z tym, w jaki sposób młodzi lubią spędzać czas wolny.

Ważnym warunkiem uczestnictwa jest też wyraźne odróżnienie działań młodzieżowych od oferty dla dzieci. Młodzi wskazują, że spotkania i wydarzenia powinny być adresowane od 13. roku życia. Oznacza to potrzebę tworzenia przestrzeni, w której nastolatki nie są traktowane jak dzieci, ale jako odrębna grupa z własnymi potrzebami, językiem i sposobem spędzania czasu.

TYP DZIAŁANIA	PRZYKŁADY DZIAŁAŃ ATRAKCYJNYCH Z PERSPEKTYWY MŁODZIEŻY
Nocki i wydarzenia wieczorne	nocka w GOK-u, noc filmowa, nocne seanse z gorącą czekoladą, nocna gra terenowa
Odpoczynek i rozrywka	chill room, planszówki, karaoke, gry, konsola, muzyka, turniej czegoś oryginalnego np. rzut guzikiem do celu, żonglerka
Gotowanie i jedzenie	pieczenie, gotowanie np. smaki świata, wspólne gotowanie, przygotowywanie deserów
Twórczość	glina, rysunek, plenery malarskie, makijaż, biżuteria, Lego, układanie kwiatów
Sport i ruch	siatkówka na piasku, park linowy, survival, basen, zajęcia gimnastyczne, taniec towarzyski
Plener	pikniki, ogniska, kino letnie, noc pod namiotami
Wyjazdy	wycieczki, kolonie, wyjazdy na basen, wyjazdy do ciekawych miejsc, np. bunkry, wycieczki zagraniczne

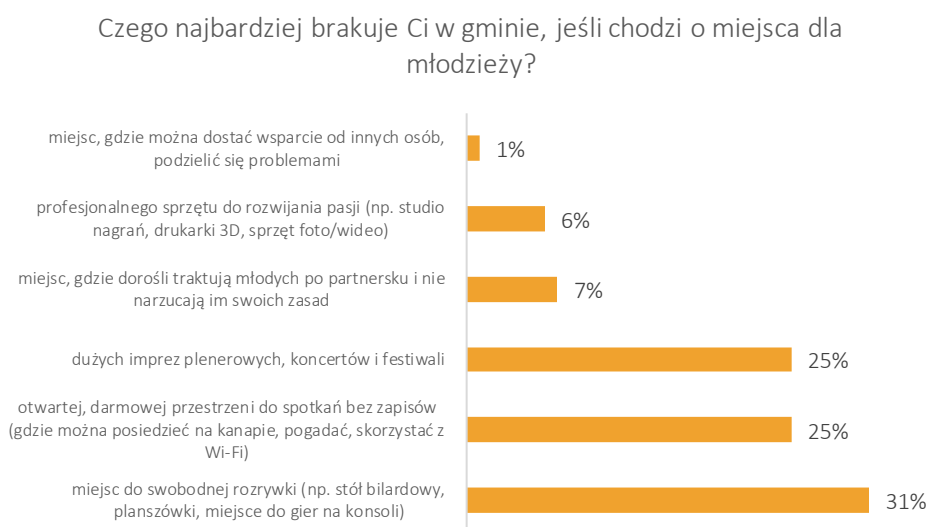
Historia w atrakcyjnej formie	nocna gra terenowa, legenda o jeźdźcu bez głowy, historia opowiedana przez osobę z kontaktem z młodzieżą
Rozwój pasji i zainteresowań	spotkania z ludźmi teatru, muzyki, sportu, którzy mają swoje pasje, kurs języka hiszpańskiego

Tab.13. Potrzeby związane z czasem wolnym młodzieży; wyniki zbiorcze ze wszystkich źródeł danych, odpowiedzi analizowane jako dane jakościowe; opracowanie własne

Najbardziej odczuwalnym brakiem dla młodzieży w gminie są miejsca swobodnej rozrywki i otwarte przestrzenie spotkań (35 i 28 ze 114 odpowiedzi w ankiecie). Młodzi wskazują zarówno konkretne wyposażenie takiego miejsca: bilard, planszówki, gry, konsole, kanapy, internet, muzyka, ping-pong, jak i na samą potrzebę miejsca, do którego można przyjść bez zapisów, bez specjalnego powodu i bez presji uczestnictwa w zorganizowanych zajęciach. Ważne są także większe wydarzenia plenerowe, koncerty i festiwale, które mogłyby stać się okazją do wspólnej zabawy i tworzenia wspomnień (28 ze 114 odpowiedzi w ankiecie).

Wśród innych braków wskazywanych przez młodzież pojawiły się:

- miejsca do wspólnych gier zespołowych,
- park linowy lub tor z przeszkodami,
- ścieżki rowerowe,
- lodowisko zimą,
- miejsca do gry w lotki i bilard.

Wykres.8. Potrzeby związane z czasem wolnym młodzieży; liczba odpowiedzi: 144; opracowanie własne

Potrzeba stworzenia miejsca dla młodzieży wyraźnie powraca w odpowiedziach młodzieży na pytanie o nieograniczony budżet na działanie dla młodych w gminie. Pojawiły się również pomysły na przedsięwzięcia sportowe, rozrywkowe i rozwojowe: basen, siłownia, boisko do siatkówki, koncerty (np. znanych raperów), pracownia elektroniczno-komputerowa, salon gier, tor gokartowy, wrotkowisko, łowisko wędkarskie, działania pozwalające na rozwój pasji młodzieży, stypendia dla młodzieży z wysoką średnią ocen, kursy języków obcych, kawiarenka dla młodzieży, boisko do hokeja, lepszy plac zabaw i skatepark, remont zamkniętej stacji kolejowej.

Zdj.4. Spacer badawczy z młodzieżą

CO OZNACZA MIEJSCE DLA MŁODZIEŻY Z PERSPEKTYWY MŁODYCH?

Z perspektywy badanej młodzieży miejsce dla nich to nie typowa świetlica z gotowym harmonogramem zajęć. Chcą raczej przestrzeni spokojnej, nieformalnej, nienarzucającej aktywności z zewnątrz. Wprost pojawia się potrzeba miejsca, gdzie nie wszystko musi być prowadzone przez dorosłych albo instruktora. Ważne jest, by takie miejsce było dostępne bez nadmiernych formalności i nie wymagało każdorazowego zapisywania się na zajęcia. Młodzież nie odrzuca aktywności, warsztatów czy wydarzeń, ale potrzebuje też przestrzeni, gdzie można po prostu być: posiedzieć, porozmawiać, posłuchać muzyki, pograć, coś zjeść, odpocząć po szkole, spotkać się ze znajomymi. Młodzież wprost mówi, że nie ma gdzie się spotykać, dlatego najczęściej przebywają na zewnątrz, chodzą po Borku i wsiach, ale też spotykają się u siebie w domach, choć nie zawsze jest na to otwartość po stronie rodziców.

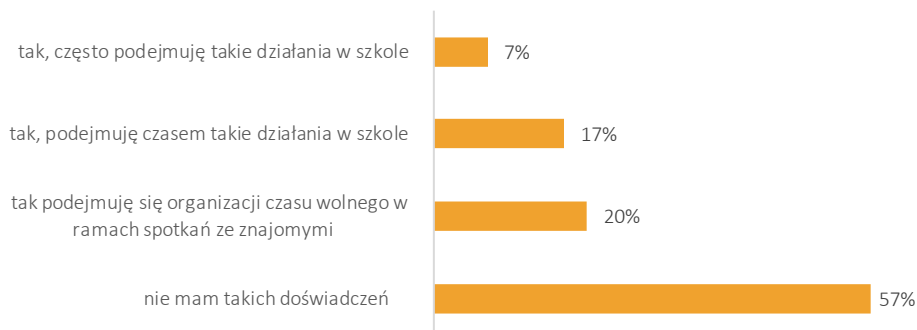
Młodzież potrzebuje przestrzeni autonomicznej, ale nie chaotycznej. Ważne jest, aby młodzi współtworzyli zasady korzystania z miejsca, mieli wpływ na jego wygląd i wyposażenie, a obecność dorosłych miała charakter wspierający, nie kontrolujący. Kluczowe jest odejście od szkolnego modelu zajęć na rzecz miejsca opartego na zaufaniu, swobodzie i współodpowiedzialności. To oznacza, że młodzi potrzebują autonomii, ale niekoniecznie całkowitego braku struktury. Młodzi są gotowi sami organizować sobie część aktywności, ale w przypadku zajęć prowadzonych ważne jest, kto je prowadzi. Preferowane są najlepiej osoby młodsze, ciekawe, z pasją, potrafiące budować swobodną relację. Wprost pojawiły się propozycje: instruktorów harcerstwa, osób z KGW czy M-GOK-u, a nawet niektórych nauczycieli, ale w relacji bardziej partnerskiej. Dla młodzieży istotne jest, aby zajęcia nie przenosiły atmosfery szkoły do przestrzeni kultury.

Planowanie działań dla młodzieży powinno uwzględniać rytm ich czasu wolnego: po szkole, po godzinie 16.00, wieczorami, najlepiej w piątki, soboty, weekendy i wakacje. Oferta organizowana w czasie niedopasowanym do życia młodych ma mniejsze szanse na powodzenie.

Ważnym kontekstem dla budowania miejsca dla młodzieży opartego na współpracy i współodpowiedzialności może być doświadczenie młodych w organizacji działań. Większość osób, które wypowiedziały się w ankiecie wskazuje, że nie ma takich doświadczeń (65 ze 114 odpowiedzi w ankiecie). Jest jednak spora część osób, która podejmuje takie działania w szkole oraz w swoim kręgu znajomych. Mogą to być osoby bardziej otwarte na współpracę.

Wśród młodzieży jest też duża deklaratywna gotowość do realizacji wspólnych działań z M-GOK, tylko 22% osób biorących udział w ankiecie wskazuje, że ich to nie interesuje. Osoby, które są chętne do współpracy mają pomysły, potrzebują przede wszystkim wsparcia finansowego oraz udostępnienia infrastruktury i miejsca do realizacji działań.

Czy masz doświadczenie organizacji lub współorganizacji jakiegoś działania kulturalnego i/lub działań dla mieszkańców / znajomych (wymyślenie, zaplanowanie, doprowadzenie pomysłu do końca)?

Wykres.9. Doświadczenie młodzieży w organizacji działań; liczba odpowiedzi: 144; opracowanie własne

Gdybyś chciał(a) zorganizować ze znajomymi własną inicjatywę (np. turniej gier, warsztaty z pasjonatem, wystawę, koncert), jakiego wsparcia od M-GOK potrzebował(a)byś najbardziej?

Wykres.10. Potrzeby młodzieży związane z organizacją działań; liczba odpowiedzi: 144; opracowanie własne

Młodzi mieszkańcy gminy Borek Wielkopolski definiują kulturę przede wszystkim przez relacje, swobodę, odpoczynek, miejsca spotkań i możliwość rozwijania własnych zainteresowań. Kultura to dla młodych sytuacja, w której można być razem, odpocząć od szkoły i domu, dobrze się bawić, stworzyć wspomnienia, spróbować czegoś nowego albo po prostu posiedzieć ze znajomymi.

Najważniejszą potrzebą młodzieży jest otwarta, nieformalna przestrzeń spotkań. Młodzi potrzebują miejsca, które nie będzie przypominało szkoły ani klasycznych zajęć, lecz pozwoli im spędzać czas po swojemu: rozmawiać, grać, słuchać muzyki, oglądać filmy, coś ugotować, coś stworzyć, odpocząć, ale też czegoś się nauczyć i rozwijać swoje pasje. Ważne jest, aby taka przestrzeń była przeznaczona dla młodzieży od 13. roku życia, bez

młodszych dzieci oraz aby była współtworzona przez samych młodych — zarówno pod względem wyglądu, wyposażenia, zasad, jak i sposobu korzystania.

Czas wolny młodzieży ma przede wszystkim charakter rówieśniczy. Młodzi spotykają się z przyjaciółmi, chodzą po Borku, siedzą w parku, na placu zabaw, w małym gaju, przy boiskach, na skateparku, czasem na dworcu albo u znajomych w domu. Wspólnie rozmawiają, śmieją się, słuchają muzyki, grają, jeżdżą rowerami i dzielą się historiami. Jednocześnie ważne są dla nich media cyfrowe. Nie oznacza to jednak, że młodzież chce spędzać cały czas przed ekranem — część młodych wprost deklaruje, że chciałaby mniej korzystać z telefonu, a więcej spotykać się ze znajomymi, aktywnie spędzać czas, uczestniczyć w wydarzeniach i lepiej się rozumieć.

Ważnym zasobem są różnorodne pasje młodzieży. Najsilniej widoczne są sport i ruch. Obok tego pojawiają się zainteresowania twórcze i artystyczne oraz te związane ze światem cyfrowym i technicznym. Te zainteresowania mogą stać się podstawą działań kulturalnych, jeśli zostaną potraktowane jako pełnoprawne formy młodzieżowej ekspresji.

Wśród miejsc ważnych dla młodzieży szczególnie wyróżnia się stacja kolejowa. Młodzi wskazują ją jako przestrzeń z potencjałem, ale także jako miejsce posiadające własny klimat, którego nie należy całkowicie zatracić. Ważne są również parki, plac zabaw, mały gaj, skatepark, boiska, orliki, targowisko, stadion i domy znajomych. Dla młodzieży liczy się nie tylko infrastruktura, ale też atmosfera miejsca, możliwość swobodnego przebywania, poczucie bezpieczeństwa i obecność innych młodych ludzi.

Lokalna historia, legendy i znane osoby są w świadomości młodzieży słabo obecne. Większość młodych nie potrafi wskazać lokalnych opowieści ani postaci. Jednocześnie lokalne potencjały mogą być dla części młodzieży ciekawe, jeśli zostaną opowiedziane w atrakcyjnej formie.

Najbardziej obiecujące działania dla młodzieży to takie, które łączą swobodę z atrakcyjnym pretekstem do spotkania: chill room, nocki w M-GOK-u, noc filmowa, kino letnie, karaoke, wieczory gier, wspólne gotowanie, ogniska, pikniki, koncerty, zajęcia sportowe, park linowy, survival, wyjazdy, warsztaty twórcze, plenery malarskie, pracownia elektroniczno-komputerowa czy nocne gry terenowe. Kluczowe jest, aby działania odbywały się w czasie dopasowanym do życia młodych — po szkole, po 16.00, wieczorami, w piątki, soboty, weekendy i wakacje.

Projektując kulturę dla młodzieży w gminie Borek Wielkopolski, należy odejść od myślenia wyłącznie o ofercie zajęć, a zacząć myśleć o przestrzeni, relacjach i współtworzeniu. Młodzież potrzebuje miejsca, które będzie jej własne, bezpieczne, swobodne i nieoceniające, a jednocześnie otwarte na rozwijanie pasji, spotkania, zabawę, sport, twórczość i lokalne doświadczenia.

NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI Z DIAGNOZY LOKALNEJ KULTURY W GMINIE BOREK WIELKOPOLSKI

1. Kultura jest rozumiana przede wszystkim jako relacje, spotkanie i odpoczynek

Zarówno dorośli, jak i młodzież traktują kulturę nie tylko jako udział w wydarzeniach artystycznych, ale jako możliwość bycia z innymi, odpoczynku, oderwania się od codzienności i przeżycia czegoś razem.

U dorosłych bardzo mocno wybrzmiewa potrzeba wytchnienia: odpoczynku po pracy, oderwania od obowiązków domowych, spotkania, spędzenia czasu z rodziną, ale też wyjścia bez dzieci. Najważniejszym motywem uczestnictwa w wydarzeniach jest możliwość oderwania się od codzienności i obowiązków domowych — wskazały ją 23 z 36 osób, potrzeba relaksu i luźnej rozrywki – 18 osób i spędzenia czasu z rodziną – 14 osób.

U młodzieży najważniejsze są: znajomi, dobra zabawa i odpoczynek od szkolnego i domowego stresu. Aż 92 wskazania młodych osób wypowiedających się w ankiecie dotyczyły tego, że w wydarzeniu ważna jest obecność znajomych, 82 odpowiedzi dotyczyły dobrej zabawy i odpoczynku od stresu szkolnego lub domowego, a także możliwości przeżycia czegoś i poznania nowych osób (51 odpowiedzi).

Kultura w Borku Wielkopolskim powinna być projektowana nie tylko jako program wydarzeń, ale jako przestrzeń relacji, odpoczynku i swobodnego bycia razem.

2. Mieszkańcy mają dużo pasji i zainteresowań, które mogą stać się podstawą działań kulturalnych

Diagnoza pokazuje bogaty zasób zainteresowań mieszkańców. U dorosłych są to m.in. rękodzieło, ogród, florystyka, szydełkowanie, makrama, gotowanie i pieczenie, śpiew, teatr, muzyka, literatura, turystyka, sport, psychologia i działania społeczne.

U młodzieży dominują sport i ruch: piłka nożna, badminton, siłownia, siatkówka, rower, hulajnoga, rolki, taniec, karate, pływanie. Obok tego pojawiają się rysowanie, malowanie, fotografia, gra na instrumentach, projektowanie graficzne, gry, informatyka, elektronika, anime, manga, motoryzacja, majsterkowanie i wędkarstwo.

Pasje mieszkańców są ważnym potencjałem kulturowym Borku Wielkopolskiego, także te prywatne, domowe, nieformalne i niewidoczne publicznie (na przykład na wystawach, występach). Działania kulturalne powinny wydobywać te zasoby i pozwalać mieszkańcom dzielić się tym, co umieją.

3. W gminie istnieje silny potencjał miejsc do działań lokalnych, ale część z nich wymaga ożywienia

Dorośli wskazują bardzo wiele miejsc z potencjałem: parki, skwery, dworzec/stację PKP, Zalew Jezewo, sanktuarium, rynek, targowisko, starą gazownię, pałace, dworki, świetlice, boiska i przestrzenie zielone.

Młodzież szczególnie mocno wskazuje zamkniętą stację kolejową i jej najbliższe otoczenie. To miejsca ma dla nich nie tylko potencjał infrastrukturalny, ale też szczególny klimat. Dla młodzieży kluczowe są miejsca na

zewnątrz: Park Karolewski, Park Mickiewicza, plac zabaw, małpi gaj, targowisko, skatepark, Orlik, boiska i remizy na wsiach.

Kultura nie musi dziać się wyłącznie w budynku instytucji. Ważne są działania w przestrzeni gminy: w parkach, na targowisku, przy stacji, na skwerze, nad zalewem, przy świetlicach, na boiskach i w miejscach codziennych spotkań.

4. Dorośli i młodzież inaczej widzą kulturę, ale łączy ich potrzeba dostępności i swobody

Dorośli częściej mówią o kulturze przez pryzmat wspólnotowości, pamięci, lokalnych artystów, zorganizowanych działań i warsztatów, odpoczynku i integracji międzypokoleniowej. Młodzież mówi bardziej praktycznie: potrzebuje miejsca do spotkań, rozrywki, gier, sportu, muzyki, koncertów, przestrzeni bez zapisów i bez presji.

Mimo różnic obie grupy potrzebują:

- miejsc spotkań,
- odpoczynku od codzienności,
- swobodnej atmosfery,
- działań blisko ich zainteresowań,
- okazji do bycia razem,
- wydarzeń w plenerze,
- wydarzeń połączonych z aktywnościami sportowymi i rekreacyjnymi,
- kultury codziennej, dostępnej nie tylko dla stałych uczestników.

Działania kulturalne powinny być projektowane różnorodnie: część jako wydarzenia rodzinne i międzypokoleniowe, inne jako działania osobne dla dorosłych i młodzieży, a także jako wydarzenia łączące grupy wokół lokalnych miejsc, historii, muzyki, sportu i pasji.

5. Młodzież w Borku Wielkopolskim potrzebuje przede wszystkim przestrzeni, a nie tylko zajęć

W przypadku młodzieży bardzo mocno pojawia się potrzeba otwartej, darmowej przestrzeni do spotkań bez zapisów oraz miejsca do swobodnej rozrywki: gier, bilardu, planszówek, konsoli, ping-ponga, muzyki, kanap, internetu.

Oferta dla młodzieży nie powinna polegać wyłącznie na zajęciach od-do. Młodzież potrzebuje także miejsca, gdzie można przyjść bez zapisu, bez oceniania i bez konieczności natychmiastowego uczestniczenia w zorganizowanej aktywności.

6. Lokalne historie, legendy i osoby z pasją są zasobem, ale nie są wystarczająco znane

Wśród dorosłych pojawiają się lokalne opowieści i postaci, m.in.: Jan Figielek, Czesław Ptak, Tadeusz Demski/Gustaw66, pani Janicka, Sanktuarium na Zdzieżu, opowieść o Karolu Graeve, legenda o gęsiach, Łysa Góra, historia dzieci z Bruczkowa, cmentarze i pamięć lokalna.

U młodzieży znajomość lokalnych historii i znanych osób jest dużo słabsza. W wielu odpowiedziach pojawia się „nie wiem”, „nie znam”, „nie kojarzę”.

Lokalna pamięć i lokalni pasjonaci wymagają nowego sposobu opowiadania. Szczególnie wobec młodzieży warto używać innych form, takich jak gry terenowe, filmy, podcasty, spacer i przejażdżki rowerowe z historiami w tle, wystawy plenerowe, lokalne horrory, escape roomy czy tworzenie map „dziwnych historii”.

7. Ważnym wyzwaniem jest widoczność lokalnych talentów

Dorośli potrafią wskazać wiele osób z pasjami, ale często są to osoby działające prywatnie lub półformalnie: ktoś dobrze gotuje, ktoś pisze do szuflady, ktoś szydełkuje, maluje, zna historię, robi ozdoby, kolekcjonuje zdjęcia, gra, śpiewa albo działa w KGW.

Młodzież z kolei częściej wskazuje rówieśników: osoby, które rysują, robią bransoletki, tańczą, jeżdżą na rolkach, działają w harcerstwie, interesują się techniką albo sportem.

Borek Wielkopolski ma potencjał do stworzenia mapy lokalnych talentów — obejmującej nie tylko znanych twórców, ale też osoby mniej widoczne, rówieśnicze, działające amatorsko, w domu i nieformalnie.

REKOMENDACJE: JAK PROJEKTOWAĆ DZIAŁANIA KULTURALNE W BORKU WIELKOPOLSKIM W OPARCIU O WYNIKI DIAGNOZY

Rekomendacja 1. Każde działanie powinno odpowiadać na realną potrzebę mieszkańców

Propozycje działań powinny wynikać z diagnozy, czyli odpowiadać przynajmniej na jedną z głównych potrzeb:

- odpoczynek i oderwanie od codzienności,
- spotkanie z rodziną, znajomymi, sąsiadami,
- rozwijanie pasji,
- swobodna rozrywka,
- działania dla młodzieży bez presji i zapisów,
- działania dla dorosłych, kobiet, rodzin, seniorów lub różnych pokoleń,
- ożywienie konkretnego miejsca,
- pokazanie lokalnych talentów,
- opowiedzenie lokalnej historii.

Rekomendacja 2. Działania powinny angażować lokalne pasje i zainteresowania mieszkańców oraz zaznajamiać z lokalnymi talentami

Pasje mieszkańców są znaczącym, choć mało rozpoznanym potencjałem Borku Wielkopolskiego. Warto wzmacniać działania, w których mieszkańcy nie są tylko odbiorcami, ale także ich współtwórcami.

Warto szukać włączających form, nastawionych na poznawanie i pracę z lokalnymi historiami, legendami oraz talentami i pasjami mieszkańców gminy. Zwłaszcza dla młodzieży warto szukać form bardziej angażujących. Lokalna historia ma większą szansę zainteresować mieszkańców, jeśli będzie połączona z miejscem, doświadczeniem, emocją i współtworzeniem.

Rekomendacja 3. Projektować kulturę w miejscach bliskich mieszkańcom

Działania nie muszą zawsze odbywać się w M-GOK. Diagnoza wskazuje wiele miejsc, które mieszkańcy i młodzież postrzegają jako potencjalne:

- stacja kolejowa,
- parki i skwery,
- targowisko,
- Zalew Jeżewo,
- świetlice i remizy,
- boiska, Orlik, skatepark,
- sanktuarium i miejsca historyczne,
- pałace, dworki,
- przestrzenie zielone, lasy, łąki.

Rekomendacja 4. Dla młodzieży projektować mniej zorganizowanych zajęć, więcej możliwości doświadczenia, zaangażowania i przeżywania

W działaniach dla młodzieży szczególnie ważne są: znajomi, swoboda, brak oceniania, dobra zabawa, odpoczynek od szkoły i domu, możliwość przyjscia bez zapisów, gry, muzyka, sport, internet, chill, miejsca do siedzenia i rozmowy.

Dlatego młodzieżowe działania powinny mieć raczej formę:

- otwartych stref spotkań,
- wieczorów gier,
- kina plenerowego,
- turniejów,
- mini-festiwali,

- wydarzeń przy stacji lub w parku,
- open stage,
- warsztatów prowadzonych przez młodych,
- spotkań wokół technologii, gier, grafiki, sportu, muzyki,
- projektów zachęcających do robienia czegoś wspólnie, a nie wyłącznie zajęć z instruktorem.

Rekomendacja 5. Dla dorosłych szczególnie ważne są odpoczynek, spotkanie i działania praktyczne

Dorośli, a szczególnie kobiety, wskazują potrzebę odpoczynku, spotkania po pracy, zajęć dla siebie, działań nie tylko dla dzieci i seniorów, ale też dla osób dorosłych w średnim wieku.

Warto rozwijać:

- zajęcia raz w miesiącu, bez dużego zobowiązania,
- warsztaty rękodzielnicze, kulinarne, ogrodnicze, florystyczne,
- spotkania przy kawie,
- wyjazdy do kina, teatru, na koncert,
- potańcówki i muzykę lat 80./90.,
- działania dla kobiet i matek,
- wydarzenia, gdzie można przyjść samemu i poczuć się bezpiecznie,
- aktywności ruchowe dla dorosłych: taniec, joga, gimnastyka, spacer.

Działania dla dorosłych powinny dawać poczucie, że kultura jest nie tylko dla dzieci, seniorów albo stałych uczestników.

Rekomendacja 6. Łączyć kulturę z odpoczynkiem, rozrywką i przyjemnością

Diagnoza pokazuje, że mieszkańcy bardzo potrzebują kultury lekkiej, przyjemnej, regeneracyjnej. To nie znaczy banalnej — oznacza dostępnej emocjonalnie.

Warto projektować działania, które mają element:

- muzyki,
- jedzenia,
- rozmowy,
- humoru,
- wyjścia w przestrzeń,
- odpoczynku, regenerującej aktywności,
- bycia razem, szczególnie rodzinnego lub rówieśniczego,
- luźnej atmosfery.

Rekomendacja 7. Działania powinny być jak najbardziej dostępne, włączające i mało formalne

W diagnozie pojawia się potrzeba działań bez presji, oceny, zobowiązania do regularności i konieczności wykazania się wiedzą lub umiejętnościami.

Warto projektować:

- działania w formule „przyjdź i spróbuj”,
- wydarzenia bez konieczności stałego uczestnictwa,
- aktywności raz w miesiącu,
- działania w różnych miejscowościach,
- wydarzenia poza budynkiem M-GOK.

Rekomendacja 8. Włączać różne pokolenia, ale nie zawsze w ten sam sposób

Diagnoza pokazuje wartość działań międzypokoleniowych, ale też potrzebę oddzielnych przestrzeni dla mieszkańców: młodzież chce być ze znajomymi, kobiety chcą czasem spotkać się bez dzieci i bez mężczyzn, dorośli potrzebują odpoczynku, a seniorzy mogą być nośnikami pamięci lokalnej.

Dlatego warto planować zarówno:

- działania międzypokoleniowe,
- działania tylko dla młodzieży,
- działania dla dorosłych,
- działania dla kobiet,
- działania rodzinne,
- działania sąsiedzkie,
- działania seniorów z młodzieżą i dorosłymi wokół historii.